

Gespreksnotitie “Elke regio telt!”

In deze gespreksnotitie reageren wij, vanuit het [Zorg Innovatie Forum](#) op het adviesrapport “Elke regio telt!”. De Veenkoloniën was voor dit advies één van de vijf voorbeeldregio’s waar de adviesraden een bezoek aan hebben gebracht. In twee bijeenkomsten in de Veenkoloniën is er met de drie raden gesproken met een zeer diverse groep van mensen. Hierbij werd duidelijk dat de regio een eigen aanpak met maatwerk nodig heeft. Hierop past geen blauwdruk, en het vraagt om integraal beleid, wat meer is dan het compenseren van achterstanden. Aandacht voor achterliggende factoren die intergenerationele armoede in stand houden, is daarbij een eerste vereiste.

Wij zien het advies van de drie raden als een veelbelovend begin, een uitnodiging om het gesprek aan te gaan met het Rijk en de regio over de lange termijn kansen en uitdagingen in de regio. Wij kijken er naar uit om samen met het Rijk een regio specifieke kansenagenda te vormen met daarin aandacht voor de kansen en wensen uit de regio. Hierin wordt beschreven wat er nodig is en wat het Rijk hierin kan betekenen. Wij verwachten meer ruimte in intersectorale en interdepartementale samenwerking en het beslechten van barrières en wegnemen van beperkende regels die samenwerking in de weg staan en het aangaan van langdurige verbintenissen in plaats van incidentele, korte, financiële steun. Zo zorgen we er samen voor dat de brede welvaart in de regio en in heel Nederland versterkt wordt. Iedereen in Nederland heeft immers recht op bereikbare en toegankelijke voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid, cultuur en publieke ontmoetingsruimte. Voor de toegankelijkheid vraagt dat ook om inspanningen op het gebied van mobiliteit.

Het advies moet nu worden omgezet in actie. In dit traject vragen wij specifiek aandacht voor de rol en betrokkenheid van bewonersinitiatieven als gelijkwaardige partner, vanaf het eerste begin en in alle procesfasen vanaf beleidsinitiatie t/m uitvoering en evaluatie. In het voorliggende advies komt deze rol nog weinig terug.

Kansenongelijkheid is een veel koppig monster. Om hier een goede aanpak voor te ontwikkelen vraagt dat vooral dat je luistert naar en aansluit bij wat inwoners zélf willen. Juist inwoners spelen een heel belangrijke rol in het leefbaar houden van hun gemeenschap. Ze komen juist vaak in beweging als voorzieningen wegvallen. Dan blijkt dat er vanuit vereende gemeenschapskracht voorzieningen gehandhaafd kunnen blijven en nieuwe ontwikkeld worden, die bijdragen aan de vitaliteit en leefbaarheid van de gemeenschap. Voor aanbiedende systeempartijen geldt vanuit hun beperkte rol en begrensde financiële kaders dat ze met te kleine volumes te maken hebben wat hun businesscase in gevaar brengt. Terwijl inwoners juist integraal kijken naar wat er moet gebeuren en dat op andere wijze gaan oplossen en andere dwarsverbindingen gaan leggen dan wat systeempartners aangeven te kunnen doen. Dat creëert nieuwe mogelijkheden (Zie hiervoor ook de publicatie van Movisie: Zorgzame buurten, die samen met Nederland Zorgt Voor Elkaar en Vilans is opgesteld van juni 2023). Het maakt in gemeenschappen veel energie los en leidt tot saamhorigheid (En laat zien dat er veel meer kan op ándere manieren georganiseerd. Dit heeft ook positieve impact op verlaging van zorgkosten, door minder doorverwijzingen naar de zorg. Maar inwoners kunnen niet alles zelf. Het vraagt ook om gelijkwaardige samenwerking met professionals en professionele ondersteuning.

In het regionale programma [Kans voor de Veenkoloniën](#), waarvan het Zorg Innovatie Forum de programmaleiding verzorgt, is vanaf het begin (2015) de keuze gemaakt om vooral inwoners zélf aan het woord te laten en hen te betrekken bij ontwikkelingen waar ze behoefte aan hebben. Dat is landelijk uniek gebleken! Dit heeft geleid tot een nog steeds groeiende bewonersbeweging: Kracht van de Veenkoloniën.

Er zijn ruim 100 bewonersinitiatieven in de Veenkoloniën actief, waarin inwoners elkaar op allerlei wijze helpen en actief zijn. Dat geldt voor bv. behoud van en andere invulling geven aan voorzieningen, vergroening en gemeenschapsvorming. Recent onderzoek van Lynn Berger van De Correspondent gaf aan dat deze inzet landelijk 215 miljard vertegenwoordigt! Dat is een kwart van het bbp. Eigenaarschap, vertrouwen en wederkerigheid op basis van gelijkwaardigheid zijn daarbij cruciaal. Om regio's als de Veenkoloniën te versterken is er vanuit het Rijk extra aandacht voor die regio's nodig met bijzondere aandacht voor de volgende aspecten:

1. De verschillende transitievraagstukken, brede welvaart en bijv. intergenerationele armoede vragen meerjarige en langdurige programma's en investeringen. Denk aan periodes van 15-20 jaar. Doe dat vanaf het eerste begin samen met de inwoners en bewonersinitiatieven
2. Het is goed dat de drie adviesraden gezamenlijk een advies hebben opgesteld én naar de regio toe zijn gegaan. Luisteren is belangrijk! Integraliteit van beleid is veel meer nodig. Dat geldt voor samenwerking tussen de departementen, maar ook voor de loketten en beleidsafdelingen van de gemeente: wonen, onderwijs financiën, WMO, enzovoort. Trek daarin samen op met bewonersinitiatieven en faciliteer hen om die rol goed te kunnen vervullen. Denk daarbij ook aan right to challenge!
3. Verkokerde financiering is een crime. Kosten en baten komen op verschillende plekken terecht en belemmeren samenwerking.
4. De regio is een diffuus begrip en vaak worden er alleen professionals zoals provincie gemeenten, het zorgkantoor, zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties en zorgaanbieders onder verstaan, met bewoners als helpende handjes aan het eind van de keten. Het vraagt lef om de kloof tussen de leef- en systeemwereld te verkleinen en te leren van elkaar en bewoners vanaf het eerste begin als gelijkwaardige gesprekspartner te zien. Bewonersinitiatieven kunnen een positief verschil maken in gezondheidsbevordering en verlaging van de zorgkosten.
5. Er wordt nog te vaak voorbij gegaan aan de betekenis en kracht van bewonersinitiatieven. De aandacht, plek en het open vertrouwen dat bewonersinitiatieven in Kans voor de Veenkoloniën hebben gekregen is uniek. Het Ministerie van VWS heeft hierin haar nek uit gestoken en dit mogelijk gemaakt → Maak samen met hen de kansenagenda.
6. Er kan in de programma's nog veel meer samengewerkt worden. Sluit aan bij bewonersinitiatieven en verbind die met programma's als, Kans voor de Veenkoloniën, Alliantie van Kracht, Goede en Kansrijke Start, de Regiodeals en domeinoverstijgende samenwerking. Het wiel hoeft niet opnieuw uit gevonden te worden
7. Die samenwerking geldt ook voor het Rijk; de samenwerking binnen ministeries en tussen departementen als BZK, SZW, VWS, Veiligheid, Onderwijs, Armoede en Financiën.
8. Transitieopgaven zoals verminderen van kansenongelijkheid zijn niet gebaat bij crisismanagement, maar vragen een meerjarige inzet, samen met inwoners en met integrale budgetten, domeinoverstijgend en kwalitatieve monitoring van effecten en impact.

De drie hoofdaanbevelingen zijn te realiseren in eendrachtige samenwerking op alle niveaus, waarbij we met elkaar de bereidheid hebben om te verbinden en van elkaar te leren.

19 mei 2023

Karin Kalverboer, directeur-bestuurder Zorg Innovatie Forum

René van der Most, programmamanager Kans voor de Veenkoloniën